

Een inclusief leerproces

Wat kun je ermee in de praktijk?

Voor een betrokken leerproces is meer nodig kennis, echte interesse en relevante informatie maken zo'n proces al meer mogelijk. Maar er komt nog meer bij kijken.

Met het bewustzijn dat je slechts een verkennend niveau beheerst en beheersen kunt, verdwijnen absolute waarheden en zekerheden.

Als we het belang ervaren van hetgeen we vandaag leren, kunnen we ons verbinden met hetgeen we horen, zien, weten. Deze persoonlijke verbondenheid zorgt ervoor dat we nieuwsgierig zijn naar informatie.

Hierdoor ontstaat motivatie om de volgende fases in te gaan: het verbreden van onze informatie, verwerken wat we daarmee te weten komen en dit delen met anderen.

Het je verbinden ontstaat niet zomaar, daarvoor moeten we op zoek naar een persoonlijke insteek in hetgeen 'geleerd' moet worden. Dan willen we wel meer informatie en deze vervolgens verwerken zodat wat we ontdekken voor het hier en nu bruikbaar wordt.

Het schoolse leren vereist eveneens deze leerfasen, zodat school niet alleen een opstap naar vervolgstudie of werk is, maar tegelijkertijd persoonsvormend is: Dit wil ik ermee, dat interesseert me minder maar heb ik wel nodig om ..... Het vertonen van verworven inzicht krijgt daardoor meer of minder betrokkenheid – persoonlijke betekenis.

Inclusief denken, leren en leven. Voorbij aan het of - of ontstaat er een rijkdom aan en- en.

Vak en vorming, product en proces, spelen en leren, weten en beseffen niet te weten, bewust en onbewust, privé en maatschappelijk, heden en toekomst, interdisciplinair, intercultureel, interactief. Alles speelt mee. Een inclusief leerproces vraagt om een zorgvuldige opbouw in fases, zowel om een onderzoek te realiseren, als te zorgen voor het laten floreren en genieten van jongeren.

In het hierna volgende staan we kort bij deze elementen stil.

We kunnen globaal vijf fases onderscheiden, waarvan het verkennen, de kwintessens is ofwel waar het altijd om gaat: de houdbaarheidsdatum van hetgeen we weten is beperkt.

Als kapstok starten de begrippen allemaal met een V: Verkennen, Verbinden, Verbreden, Verwerken en Vertonen.

KLAAR is een begrip dat in feite nooit bereikt wordt. Voortschrijdende inzicht houdt ons bij de dag van vandaag, met weer een ander uitzicht op morgen. De jongeren starten veelal vanuit eerste associaties (verkennen). Vaak gebeurt dit on- of half bewust: *ja dat kunnen we, weten we wel, we beginnen*. Maar weten ze werkelijk wat ze menen te kunnen, te weten?

Ieder experimenteert vanuit eigen ervaring (verbinden), informatie (verbreden) kan dan ogen openen. Door vervolgens de informatie te verwerken, constateer je waar de eigen interpretatie in strijd is met de feiten of met het wenselijke (verwerken). Zodoende kun je keuzes maken en voorlopige meningen laten zien (vertonen).

- Verkennen: De jongeren starten veelal vanuit eerste associaties;
- Verbinden: Ze onderzoeken vervolgens vanuit hun eigen verbeelding, voorstellingsvermogen en ervaringen, waardoor ze betrokken raken.
- Verbreden: Ze duiken vervolgens en soms meteen in informatiebronnen;
- Verwerken: Ze kunnen vervolgens vanuit een eerdere kijk op de zaak constateren dat de werkelijkheid complexer is en vanuit een eigen (be)doel(ing) gaan ze met deze nieuwe gegevens, mogelijkheden of middelen experimenteren;
- Vertonen: Tot slot kunnen ze keuzes maken en voorlopige inzichten en meningen laten zien.

We beogen een cyclisch, zich herhalend proces in min of meer willekeurige volgorde, vanaf een eerste kennismaking. Bovenstaande lijkt lineair logisch, allerlei motieven kunnen aanleiding zijn om vanuit een andere fase een leerproces in te gaan.

- Iemand is vol vuur of boosheid ergens over (Verbinden)
- Iemand weet zeer zeker iets te weten (Verbreden)
- Iemand meent iets te kunnen en met vallen en opstaan er wel te komen (Verwerken)
- Iemand trekt volle aandacht (Vertonen) en biedt daarmee de hele groep een aanleiding om iets te gaan onderzoeken.

Verkennen van een thema

Jongeren associëren meteen en stellen zichzelf en elkaar vragen. Wat weten ze samen al om de uitdaging aan te gaan? De oogst biedt voldoende materiaal voor een eerste verkennende aanpak. Het al associërend en experimenterend spelenderwijs onderzoeken is prima als start. Soms menen ze al veel te weten, hoewel ze klok en klepel vaak nog niet kunnen koppelen. Door die laatste ontdekking, willen ze er vaak wel naar op zoek.

Verbinden met de fictieve problematiek

Jongeren zijn inventief als opdrachten aansluiten bij hun voorstellingsvermogen, associaties, ervaringen en herinneringen. Ze zoeken naar adequate acties vanuit reeds verworven weten, eigen ideeën en mogelijkheden, zo komen ze tot uitwegen en oplossingen. Om jongeren zich te laten verbinden met de leerstof, stelt de begeleider zich de vraag: *wat hebben jongeren gemeenschappelijk met de taak die ze nu vanuit de leerstof krijgen*. Dorothy Heathcote gaf hieraan de term 'verwantschapsleutel'. De jongeren kunnen daardoor informatie putten uit eigen ervaringen, vertaal mogelijkheden bedenken, uitproberen en oplossingen voor dilemma's aanreiken.

Verbreden van de context

Door confrontatie met de werkelijkheid (historisch of hedendaags) krijgt het onderzoek realistische context. De eerdere eigen associaties en interpretaties kunnen ermee vergeleken worden.

Verwerken van de gegevens

Vanuit eigen ervaringen/herinneringen en aangegane confrontaties met de reële context, komen de jongeren tot een antwoord op de problematiek. Ze hakken knopen door, kiezen voor een eigen interpretatie en vormgeving van hun bevindingen.

Vertonen van het product

Het vertonen kan als een reflectie voor jongeren zelf dienen en tegelijkertijd een meedelen aan anderen zijn. Het vertonen hoeft niet het accent te hebben van een voorstelling. Het is niet alleen voor de begeleider, maar ook voor de jongeren belangrijk om te weten wat de functie van een presentatie is. Met het verkennend of onderzoekend experimenteren/improviseren pretenderen zij geen 'af' product. Een presentatie is geen voorstelling/tentoonstelling, de toeschouwers houden hiermee rekening.

Iedere fase rond je af met reflectie¹ om de waan van de dag te ontmantelen opdat ieder willens en wetens iets *wil* geloven, waarderen, afwijzen of ervan leren.